

Oikeusguru 2021 korjausohjeet

Monivalintakysymykset (8 p.)

Jokaisesta oikeasta vastauksesta annetaan yksi piste. Oikea vastaus **on lihavoitu**.

1. Missä seuraavista teoista tai tapahtumista **ei ole tapahtunut** rikosta?

- a) **Virtasen perheen pihapuu kaatui rajussa syysmyrskyssä postinjakajan päälle. Postinjakaja loukkaantui ja joutui pitkälle sairauslomalle.**
- b) Susanna ei löytänyt autostaan lumiharjaa ja puhdisti nopeasti auton ikkunat lumesta vain osittain, ennen kuin lähti kiireesti noutamaan lastaan päivähoitosta. Hän ajoi nopeusrajoituksen mukaisesti, mutta huonon näkyvyyden takia hän törmäsi jalankulkijaan, joka loukkaantui.
- c) Vieno vietti illalla pikkujouluja, joissa nautti runsaasti alkoholia. Seuraavana aamuna hän lähti ajamaan autolla kauppaan. Matkalla poliisi pysäytti Vienon puhalluskokeeseen, joka ilmoitti Vienon veren alkoholipitoisuudeksi 0,8 promillea. Vieno kertoi, ettei tunne olevansa humalassa.
- d) Esa sai kesätyöpaikan rakennustyömaalta. Ensimmäisenä työpäivänä työmaalla oli kiire, eikä kukaan ehtinyt käydä Esan kanssa läpi työmaan työturvallisuusasioita. Esalle tapahtui työtapaturma, jota piti hoitaa sairaalassa.

2. 88-vuotias naimaton ja lapseton Hilma kuolee. Hänellä on kaksi sisarusta, jotka ovat yhä elossa: Aino ja Marjatta. Kummallakin on kaksi elossa olevaa lasta. Mikä seuraavista väitteistä **pitää paikkaansa**?

- a) **Jos testamenttia ei ole, Hilman perijöitä ovat Aino ja Marjatta.**
- b) Jos Aino ei halua Hilman perintöä, hän voi luopua perinnöstä Marjatan hyväksi, jolloin Marjatta saa Ainon osuuden.
- c) Vaikka Hilmalla olisi testamentti, Aino ja Marjatta saavat silti lakiosan perinnöstä.
- d) Jos Aino ja Marjatta ottavat perinnön vastaan ja koko perinnön arvo on 60000 euroa, perinnöstä ei makseta perintöveroa.

3. Mikä seuraavista väitteistä **Ei pidä paikkaansa**?

- a) Jos vanhemmat laiminlyövät valvontavastuunsa, he saattavat joutua korvaamaan lapsensa tekemiä vahinkoja.
- b) Oikeushenkilön oikeuskelpoisuus syntyy lähtökohtaisesti rekisteröinnin myötä.
- c) **Luonnollinen henkilö ei ole automaattisesti oikeuskelpoinen, vaan kelpoisuus lisääntyy iän myötä.**
- d) Täysi-ikäisen vajaanvaltaiseksi julistamiseen vaaditaan tuomioistuimen päätös.

4. Missä tapauksissa seuraavista ostajalla **on oikeus** purkaa kauppa?

- a) **Maija tilasi uudet keittiökalusteet. Toimitusajaksi luvattiin viikko. Kun tilauksesta oli kulunut kaksi kuukautta, Maija ei ollut vielä saanut kalusteita. Myyjä lupasi tuolloin toimittaa kalusteet ensi tilassa.**
- b) Antero osti laukun, jonka olkahihna repesi. Myyjä lupasi korjata hihnan.
- c) 15-vuotias Anniina sai mummoltaan tuhat euroa rippilahjaksi. Hän osti lahjarahoilla uusimman puhelinmallin. Vanhempien mielestä ostos oli turha, koska Anniinalla oli jo toimiva puhelin.
- d) Henri tilasi vaasalaisesta postimyyntiyrityksestä mittatilauspuvun itselleen. Kun puku saapui kotiin, Henri totesi, ettei pitänyt puvusta.

5. Mikä seuraavista toistaiseksi voimassa olevan vuokrasopimuksen irtisanomistapauksista on lain asuinhuoneiston vuokraamisesta **vastainen**?
- a) **Vuokralainen on asunut asunnossa neljä vuotta, ja vuokranantaja ilmoittaa vuokrasopimuksen päättyvän neljän kuukauden kuluttua.**
 - b) Vuokralainen on asunut asunnossa kuukauden ja ilmoittaa muuttavansa pois vuokra-asunnosta kuukauden kuluttua.
 - c) Vuokralainen on asunut asunnossa 10 kuukautta, ja vuokranantaja ilmoittaa vuokrasopimuksen päättyvän kolmen kuukauden kuluttua.
 - d) Alivuokralainen on asunut asunnossa kaksi vuotta ja ilmoittaa vuokrasopimuksen päättyvän 14 päivän kuluttua.

6. Mikä seuraavista väitteistä **pitää paikkansa**?
- a) Alle 18-vuotiasta ei voi tuomita ehdottomaan vankeuteen.
 - b) Ehdolliseen vankeusrangaistukseen liittyvä koeaika on pituudeltaan rangaistuksen pituinen.
 - c) Yhden päiväsakon suuruus on 6–3000 euroa.
 - d) **Jos käräjäoikeuden tuomitsemaa sakkoa ei saada perityksi rahana, se voidaan muuntaa vankeudeksi.**

7. Robert ja hänen naapurinsa Venni ovat riidoissa. Tilanne on kärjistynyt ja Robert on tehnyt Vennistä rikosilmoituksen, jossa hän väittää Vennin vieneen salaa jättesäkeittäin puutarhajätettä ja muuta roskaa hänen pihalleen. Kuullessaan asiasta Venni tekee puolestaan poliisille rikosilmoituksen kunnianloukkauksesta. Vennin mukaan Robertin kertomus ei pidä lainkaan paikkaansa, ja Robert on vain kateellinen hänen kukoistavasta puutarhastaan. Osapuolilla on paljon näkemyksiä prosessin kulusta ja sisällöstä. Mikä seuraavista osapuolten väitteistä **pitää paikkansa**?

- a) Robert väittää, että koska Vennin syyllisyys asiassa on niin kiistaton, kaikki poliisin suorittamat selvittelyt voidaan ohittaa ja siirtyä suoraan rikosprosessiin ja tuomioistuinkäsittelyyn.
- b) Venni väittää, että Robertin on kerrottava asiassa totuus ja ainoastaan totuus, sillä se on rikosprosessissa Robertin keskeinen velvollisuus.
- c) Robert väittää, että koska hän on tehnyt rikosilmoituksen ensin, Venni ei voi olla asianomistajan asemassa.
- d) **Venni väittää kämppäkaverilleen, että hän voi ottaa uudelleen yhteyttä poliisiin ja perua tutkintapyyntönsä, jos hän tulee katumapäälle.**

8. Rikoslain mukaan valtiolle on tuomittava menetetyksi rikoksen tuottama taloudellinen hyöty, jolla tarkoitetaan rikoksella välittömästi saatua omaisuutta. Mikä seuraavista rikoshyötyä koskevista väittämistä **ei pidä paikkansa**?

- a) Rikoshyötyä voi olla huumausaineen myynnistä saadut rahat.
- b) Jos rikos jää piiloon, rikoshyöty jää rikoksen tekijälle.
- c) **Rikoshyötyä voi olla myymälävarkaan anastamat kalliit lenkkarit, jotka hän heittää pakomatalla myymälän rappusille ja jotka saadaan myyntikuntoisina takaisin.**
- d) Ympäristörikoksen rikoshyöty voi olla maksamattomista kierrätys- tai jätelupamaksuista säästyneet varat.

Lyhyt essee (20 p.)

Tehtävässä tuli pohtia esitetyn tapauksen rikosoikeudellista vastuuta ja merkityksiä annetun aineiston avulla. Opiskelijan tuli vastata yhtenäisenä esseenä käyttäen seuraavia näkökulmia.

- Hannun toiminta oikeudellisesta näkökulmasta (4 p).
- Teon merkitys yritykselle (3 p).
- Eri henkilöiden osallisuus rikosvastuun näkökulmasta (8 p).
- Ennallistamistoimien merkitys seuraamuksia määrättäessä tuomioistuimessa (5 p).

Pisteytysohjeet:

Hannun toiminta jätelain ja rikoslain näkökulmasta (4 p.)

- Opiskelija tunnistaa, että kyseessä on jätelaissa tarkoitetut jätteet.
- Opiskelija pohtii tekoa annettujen lainkohtien valossa ja tuo esiin, minkä rikoksen tunnusmerkistön teko voisi täyttää.
- Opiskelija pohtii teon tahallisuutta.
- Opiskelija tuo esiin kriminalisoinnin edellyttämän teon tahallisuuden tai törkeän huolimattomuuden.

Teon merkitys yritykselle (3 p).

- Opiskelija osaa kertoa, mikä on rikoshyöty.
- Opiskelija tunnistaa, että kyseessä on rikoksella saatu taloudellinen hyöty (rikoshyöty).
- Opiskelija pohtii sitä yrityksen kannalta (esim. kilpailuetu toisiin yrityksiin).

Eri henkilöiden osallisuus rikosvastuun näkökulmasta (8 p).

- Rikoksentehtäjänä pidetään pääsääntöisesti sitä, jonka menettely täyttää yhden tai useamman rikostunnusmerkistön edellytykset.
- Ympäristörikoksissa rangaistukseen tuomitaan se, jonka velvollisuuksien vastainen teko tai laiminlyönti on. Tätä arvioitaessa on otettava huomioon asianomaisen asema, hänen tehtäviensä ja toimivaltuuksiensa laatu ja laajuus sekä muutenkin hänen osuutensa lainvastaisen tilan syntyyn ja jatkumiseen (RL 48:7)
- Yhteisö, säätiö tai muu oikeushenkilö, jonka toiminnassa on tehty rikos, on syyttäjän vaatimuksesta tuomittava rikoksen johdosta yhteisösakkoon, jos se on rikoslaissa säädetty rikoksen seuraamukseksi
- yhteisön rangaistusvastuun edellytykset:

Oikeushenkilö tuomitaan yhteisösakkoon, jos sen lakisääteiseen toimielimeen tai muuhun johtoon kuuluva taikka oikeushenkilössä tosiasiallista päätösvaltaa käyttävä on ollut osallinen rikokseen tai sallinut rikoksen tekemisen taikka jos sen toiminnassa ei ole noudatettu vaadittavaa huolellisuutta ja varovaisuutta rikoksen ehkäisemiseksi.

Yhteisösakkoon tuomitaan, vaikkei rikoksentehtäjää saada selville tai muusta syystä tuomita rangaistukseen. Yhteisösakkoon ei kuitenkaan tuomita sellaisen asianomistajarikoksen johdosta, jota asianomistaja ei ilmoita syytteeseen pantavaksi, ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

- Rikoksentehtäjän ja oikeushenkilön välinen suhde: Rikos katsotaan oikeushenkilön toiminnassa tehdyksi, jos sen tekijä on toiminut oikeushenkilön puolesta tai hyväksi ja hän kuuluu oikeushenkilön johtoon tai on virka- tai työsuhteessa oikeushenkilöön taikka on toiminut oikeushenkilön edustajalta saamansa toimeksiannon perusteella

- Esimiehen käsky vastuuvapautusperusteena: oikeusjärjestys ei yleisesti tunnusta sitovaksi käskyä, joka edellyttäisi rikokseen syylistymistä, eikä tällainen käsky voi toimia oikeuttamisperusteena.
- Rikoslaisissa on säännelty ainoastaan käskyn vaikutusta rikosvastuuseen vastuuvapautusperusteena.
- Teosta voitaisiin tuomita Hannu, Mikko ja Romusta ruusuksi -yritys.

Ennallistamistoimien merkitys rangaistusta ja muita seuraamuksia määrättäessä tuomioistuimessa (5 p).

- Rangaistus on mitattava niin, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttamiin sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen.
- rangaistuksen koventamisperuste: toiminnan suunnitelmallisuus
- rangaistuksen lieventämisperuste: rikoksen tekemiseen vaikuttanut huomattava painostus, uhka tai muu sen kaltainen seikka (Mikon osalta) ja tekijän pyrkimys poistaa tai estää rikoksensa vaikutuksia (Hannun osalta)
- Yrityksen saama rikoshyöty (säästyneet kulut siitä, ettei jätteitä ole viety asianmukaiseen paikkaan) tulee tuomita valtiolle menetetyksi (=menettämisseuraamus).
- Menettämisseuraamukseen tuomitaan rikoksesta hyötynyt tekijät, osallinen tai se, jonka puolesta tai hyväksi rikos on tehty.
- Menettämisseuraamus voidaan tuomita yhteisvastuullisesti.
- Sanktiokumulaation vuoksi rikoshyötyä ei tuomita menetetyksi siltä osin, kuin varoja on käytetty ennallistamiseen.

Pitkä essee (30 p.)

Tehtävässä opiskelijan tuli antaa perusteltu oikeudellinen arvio Anssin tilanteesta annetun aineiston avulla: Onko GlamDudeBox-tuotepakettien kestotilaus Anssia sitova? Eikö tilausta voida peruuttaa? Soveltuvatko Anssin tapaukseen etämyyntiin liittyvät säännökset? Onko hänellä velvollisuus maksaa jo saapuneet tuotepaketit?

Tehtävään tuli vastata yhtenäisenä esseenä yllä oleviin kysymyksiin hyödyntämällä (kuluttaja)sopimusoikeudellisia yleisiä lähtökohtia ja periaatteita sekä soveltamalla alla olevia kuluttajansuojalain (KSL) 6 luvun säännöksiä. Kiitettävässä vastauksessa edellytettiin oikeusnormien soveltamista tapaukseen.

Opiskelijaa ohjeistettiin lisäämään vastauksiin lakiviittaukset. Malli lakiviittauksesta: "KSL 6 luvun 12 §:n 1 momentin mukaan..." tai "KSL 6:12.1:n mukaan..." tai "KSL 6 luvun 9 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla..." tai "KSL 6:9.1,1:n nojalla..."

Pisteytys ehdotus, tehtävän enimmäispistemäärä 30 pistettä

Tyydyttävän osaamisen taso, 0–10 pistettä

Tyydyttävässä vastauksessa opiskelijan osaaminen rajoittuu lähinnä sopimus- ja kuluttajasopimusoikeuden perustavanlaatuisien ilmiöiden, lähtökohtien ja pääsääntöjen tuntemiseen ja sopimusoikeudellisesti relevanttien seikkojen ja oikeusongelmien pääpiirteiseen tunnistamiseen (esim. sopimuksen syntyminen, sopimuksen sitovuuden periaate, sitovuudesta poikkeaminen kuluttajasuhteissa).

Opiskelija tunnistaa, että Anssin ongelmassa on kysymys kestotilaussopimuksen sitovuudesta ja maksuvelvollisuuden syntymisestä. Opiskelija tunnistaa, että yrityksen jäsenyysehdoissa on kysymys sopimusehdoista, joiden sitovuutta tulee arvioida. Lisäksi opiskelija osaa jollain tasolla hahmottaa yrityksen menettelyssä ilmeneviä ongelmakohtia.

Opiskelija havaitsee, että yrityksen mainosviestinnän ja jäsenehtoien välillä on tosiasiallisesti ristiriita. Samoin opiskelija huomaa, että Anssi on mieltänyt tilaavansa vain ilmaisen näytekaukukun.

Sopimusoikeudellinen lähtökohta on, että tarjoukseen annettu hyväksyvä vastaus, kuten tilauslomakkeen lähettäminen verkossa, on oikeudellisesti sitova sopimus. Yksin jäsenyysehtoien lukematta jättäminen ei poista sopimuksilta tai sopimusehdoilta sitovuutta.

Opiskelija tunnistaa, että Anssin ja GlamLife Oy:n välisessä suhteessa on kysymys kuluttajansuojalain (jäljempänä KSL) tarkoittamasta kuluttajasopimuksesta – Anssi on tilannut kulutushyödykkeen pääasiassa omaan yksityiseen kulutukseen ja GlamLife Oy on laissa tarkoitettu elinkeinonharjoittaja, joka tuloa saadakseen myy, pitää kaupan tai muutoin tarjoaa kulutushyödykkeitä vastiketta vastaan hankittavaksi.

Kuluttajansuojaoikeudessa sopimuksen sitovuudelle ja sopimusehtojen (kuten maksuvelvollisuuden) tulemiseksi sitovan sopimuksen osaksi asetetaan kuluttajan suojaamiseksi vähimmäispakottavia edellytyksiä. Lisäksi kuluttajalle on turvattu oikeuksia (peruuttamisoikeus), joista ei voida sopimuksella poiketa. Kuluttajaa suojataan myös erilaisilla tiedonantovaatimuksilla, joiden laiminlyönti saattaa johtaa sitovuusvaikutuksiin.

Hyvän osaamisen taso, 11–20 pistettä

Hyvässä vastauksessa opiskelija hallitsee ja osaa soveltaa sopimus- ja kuluttajansuojaoikeudesta oppimiaan lähtökohtia ja periaatteita sekä tehtävän liitteenä olevia KSL 6 luvun säännöksiä vastauksen rakentamisessa.

Opiskelija kykenee paikantamaan tehtäväkuvauksesta oikeudellisesti merkittäviä seikkoja ja oikeusongelmia.

Opiskelija osaa tehdä lakiviittauksia ja paikantaa oikeusohjeita lainkohdistä eli etsiä tietoa siitä, kuinka tapausta voitaisiin lähteä ratkaisemaan. Opiskelija osaa esimerkiksi arvioida KSL 6 luvun 7 §:n perusteella, että Anssin ja GlamLife Oy:n välisessä suhteessa on kysymys etämyyntitilanteesta, jolloin etämyyntiä koskeva KSL 6 luku tulee sovellettavaksi.

Opiskelija tietää, että kuluttajan eduksi pakottavista lain säännöksistä ei voida edes kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisellä sopimuksella poiketa. KSL 6 luvun säännökset ovat luvun 5 §:n nojalla pakottavia, joten niistä poikkeavat GlamLife Oy:n jäsenyys ehdot ja muut käytännöt ovat suoraan lain nojalla mitättömiä eli vailla oikeusvaikutuksia.

Opiskelija havaitsee elinkeinonharjoittajan menettelyssä lainvastaisuuksia ja osaa kytkeä havaintonsa asianomaisiin lainkohtiin (tiedonantovelvollisuuksien laiminlyönti, peruuttamisoikeuden lainvastainen epääminen, maksuvelvollisuuden tiedostamista koskevan varmistusvelvoitteen laiminlyönti).

Opiskelija ainakin joiltain osin hahmottaa elinkeinonharjoittajan lainvastaisten menettelyjen yhteyden sopimusehtojen sitovuuteen, peruuttamisoikeuden käyttömahdollisuuteen tai maksuvelvollisuuden syntymiseen.

Kiitettävän osaamisen taso, 21–30 pistettä

Kiitettävässä vastauksessa opiskelija osoittaa kokonaisuusien hallintaa sekä pohtivaa ja analyttistä otetta. Opiskelija osaa lähestyä Anssin ongelmia ja pohtia vaihtoehtoisia ratkaisutapoja kokonaisvaltaisemmin: opiskelija havaitsee, että Anssi voi vedota esimerkiksi jäsenyysehtoien yllättävyyteen ja ankaruuteen, peruuttamisoikeuteen ja maksuvelvollisuuden puuttumiseen elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvollisuuksien laiminlyönnin johdosta.

Opiskelija tunnistaa oikeudellisia ilmiöitä ja oikeudellisesti merkityksellisiä seikkoja eritellymin tehtävänkuvauksesta. Opiskelija esimerkiksi tunnistaa, että jäsenyysehdot ovat ns. vakioehtoja (eli elinkeinonharjoittajan yksipuolisesti ja ennakolta laatima ehtokokoelma), joiden sitovuudelle ja sopimuksen osaksi tulemiselle on asetettu erityisvaatimuksia kuluttajansuojaoikeudessa.

Opiskelija osaa pohtia relevanttien faktojen vaikutusta Anssin asemaan: esimerkiksi vaikka Anssi olisikin laiminlyönyt jäsenyysehtojen lukemisen, se ei välttämättä tarkoita, että kestotilausta ja maksuvelvollisuutta koskevat ehdot tulisivat sopimuksen osaksi. Nimittäin maksuvelvollisuutta ja kestotilausta koskevia ehtoja voidaan pitää Anssin kannalta yllättävinä ja ankarina varsinkin, kun yritys oli markkinoinut ilmaista näytepakkausta (ns. oppi yllättävistä ja ankarista ehdoista). Yllättävät ja ankarat vakiosopimusehdot sitovat kuluttajaa ja tulevat sopimuksen osaksi vain, jos elinkeinonharjoittaja on erikseen huomauttanut niistä kuluttajalle ennen tilauksen tekemistä. Tapauskuvauksesta voidaan päätellä, ettei näin ole käynyt. Anssi voi siis vedota siihen, etteivät kestotilausluonnetta ja maksullisuutta koskevat vakiosopimuksen ehdot sido häntä yllättävinä ja ankarina.

Opiskelija osaa tehdä johdonmukaisella ja yhdenmukaisella tavalla lakiviittauksia ja kykenee perustelemaan vastauksensa lain säännöksiä tulkitsemalla. Opiskelija kykenee soveltamaan lainkohtia: 1) vastaavtko tehtävänkuvauksen faktat ja seikat lainkohtien tunnusmerkistöä siten, että lainkohta soveltuu, ja 2) tuleeko vastauksesta ilmi, miksi valittu lainkohta soveltuu tapaukseen? Lisäksi opiskelija osaa tulkita ja löytää oikeusohjeita eri lainkohtia yhdistelemällä. Toisin sanoen opiskelija osaa soveltaa relevantteja lainkohtia yhdessä hahmottaen niistä muodostuvia oikeusvaikutuksia. Vastaus ei pelkisty vain lainkohtien referointiin tai luettelemiseen.

Esimerkki eri lainkohtia yhdessä tulkitsemalla laaditusta vastauksen osasta: Elinkeinonharjoittajan väitteet peruuttamisoikeuden puuttumisesta ja lakkaamisesta ovat virheellisiä. Etämyyntiä koskevat säännökset ovat pakottavia (KSL 6 luvun 5 §), ja luvun säännöksistä poikkeavat sopimusehdot ovat suoraan lain perusteella mitättömiä ei niillä ei ole oikeusvaikutuksia Anssin asemaan. Jäsenyysehto, jossa evättäisiin kuluttajalle 14 §:ään perustuva oikeus peruuttaa etämyyntisopimus on näin ollen lain nojalla mitätön. Koska GlamLife Oy on lisäksi laiminlyönyt antaa KSL 6 luvun 9 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitetut tiedot eli tiedon peruuttamisoikeudesta, peruuttamisoikeus päättyy KSL 6 luvun 14 §:n 2 momentin nojalla vasta 12 kuukauden kuluttua ensimmäisen tavaraerän vastaanottamisesta, tai jos elinkeinonharjoittaja kertoo peruuttamisoikeudesta tänä aikana, 14 päivän kuluttua, kun Anssi sai nämä tiedot. Näin ollen Anssi voi yhä vedota peruuttamisoikeuteen ja käyttää peruuttamisoikeuttaan. Elinkeinonharjoittajalla on lisäksi näyttövelvollisuus, että se on täyttänyt 9 §:n tiedonantovelvoitteet (KSL 6 luvun 13 a §), joten Anssin kannalta riittävää on vedota peruuttamisoikeutta koskevan tiedon antamisen laiminlyöntiin – hänen ei tarvitse osoittaa laiminlyönnin tapahtuneen.